

A földtulajdonos gazdák és a környezetvédők sikeres összefogása Délegyházán a termőföld, a táj megóvására

Az események részletes ismertetése

A folyamat kezdete

1975-ben a Budapest Kerületi Bányaműszaki Felügyelőség határozatban fektette le a „Délegyháza II. homok, kavics” védnevű **bányatelket**. Ezt későbbi határozatok alapján három alkalommal bővítette: 1984-ben, 1994-ben és 1997-ben. Ezekből alakultak megosztással 2008-ban és 2009-ben az alábbiak:

- A „Kiskunlacháza XIX. homok, kavics”, melynek környezetvédelmi engedélye a használatbavétel elmulasztása miatt visszavonásra került 2017-ben. (A bányahatóság által lefektetett bányatelket csak környezetvédelmi eljárás és az ennek során a bányaművelésre esetlegesen megadott környezetvédelmi engedély alapján lehet bányászati célra felhasználni, a környezetvédelmi engedély hiányában a földterületen tovább folyhat az eredeti felhasználás, például szántó típusú földművelés a telek tulajdonosa vagy bérlője által. Itt célszerű megjegyeznünk, hogy a múlt század második felében a bányahatóság igen nagyvonalúan létesítette a nagy kiterjedésű bányatelkeket Pest megye délkeleti részén, mivel ezen a tájon, lévén a Duna földtörténeti ártere – a jelzések alapján – jelentős vastagságú kavicsréteg húzódik.)
- A „Kiskunlacháza XX. homok, kavics” védnevű bányatelek, melyre vonatkozóan nem került lefolytatásra környezetvédelmi eljárás.
- A „Kiskunlacháza XXI. homok, kavics” védnevű bányatelek, melynek környezetvédelmi eljárásában szakmai okok alapján 2009-ben elutasításra került a kavicsbányászatra vonatkozó engedélykérelem.
- A „Délegyháza XIX. homok, kavics” védnevű bányatelek, melyre vonatkozóan 2009-ben a környezetvédelmi eljárásnak már az előzetes vizsgálati szakaszában határozattal megállapításra került, hogy a kavicsbányászatra engedély nem adható.

Tehát mindezen fenyegető előzmények ellenére ezeken az 1-6. minőségű osztályú szántóterületeken továbbra is folyik a mezőgazdasági növénytermesztés.

Az előző, sikertelen környezetvédelmi eljárások kezdeményezőjének jogutódja 2017. áprilisában újabb környezetvédelmi eljárást kezdeményezett az elsőfokú Környezetvédelmi Hatóságnál, a fenti bányatelkeket összevonva, összesen 438 hektár 8580 négyzetméter területre.

A Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatala Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya által a kérelem miatt lefolytatott környezetvédelmi eljárás

Mivel a vízügyi és vízvédelmi szakhatósági hatáskörben eljáró szakhatóság, a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály (FKI-KHO) szakhatósági állásfoglalásában nem járult hozzá a tárgyi területen kavicsbánya nyitáshoz, a kérelem el lett utasítva. (Ennek a szakhatóságnak a véleménye képvisel döntő szerepet a felszín alatti vízkészletet befolyásoló ügyekben.)

A szakhatóság általi elutasítás főbb indokai a következők. A tervezett bányatelek letermelését követően várhatóan kilenc különálló, 10 méter mélységű tó maradna vissza, megközelítőleg 310,7 ha felülettel. Ezeknek a felszínalatti vizeket érintő hátrányos hatásai olyan víztest területén jelentkeznek, ahol az ökológiai vízigény mintegy kétszerese a rendelkezésre álló készletnek. A hidraulikai távolhatás, hozzáadódva a tervezett bányatelek közelében végzett más bányászati tevékenységek hatásához, ráadásul növelné azok depressziós terét, illetve az összeített depressziós teret, valamint a depresszió nagyságát is, tovább rontva a prioritást élvező vízkivételi igények kiszolgálhatóságát.

Az eljárást lefolytató elsőfokú Környezetvédelmi Hatóság „belföldi jogsegélyként” megkérdezte Délegyháza, valamint Kiskunlacháza jegyzőit, akik úgy nyilatkoztak, hogy a bányanyitásra kérelmezett területek a helyi építési szabályzatok szerint jelenleg mezőgazdasági övezetben vannak. (Megjegyzésünk: az övezeti besorolás képviselő-testületi döntés alapján sajnos megváltozhat, amint ez például Kiskunlacházán több esetben meg is történt...)

A környezetvédelmi eljárást lefolytató elsőfokú Környezetvédelmi Hatóság saját hatáskörében hivatott megvizsgálni a kérelmet táj- és természetvédelmi szempontból. A benyújtott hatásvizsgálat alapján megállapította, hogy a bányaterület teljes kitermelését követően a talajvíz depressziós tere több centiméteresre becsült talajvízszint-süllyedéssel elérné az országos jelentőségű védett természeti területeket. Ez alkalommal is leszögezi az alábbiakat:

„Az érintett terület tájképi adottságát meghatározzák a közvetlen környezetében már működő kavicsbányák és a környező mezőgazdasági területek (szántóföldek, telepített erdőfoltok) mozaikja. A tervezett bányaterület tágabb környezetében kb. 4700 hektár területen 65 működő kavicsbánya található már.” (Megjegyzésünk: ez a mennyiségi meghatározás természetesen hozzávetőleges, mivel a helyzet állandóan változik...)

Az elsőfokú környezetvédelmi hatóság felkérte nyilatkozattételre a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságot is, akik szerint „...a bányatelek és környezetének ökológiai jelentőségét jellemzően az adja, hogy védett madárfajok táplálkozó- és pihenőhelyként használják.”

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság nyilatkozatában kifejtette, hogy a bányatelek kitermelése során várható becsült talajvíz depressziós tere érintheti az Igazgatóság működési terü-

letén található védett természeti területeket (például a Felső-Kiskunsági szikes Puszták és turjánvidék), valamint a különleges madárvédelmi területeket. Ezért nem támogatja a bányászati kérelem jóváhagyását.

A Környezetvédelmi Hatóság kifejti: *„a bányaművelés végeztével visszamaradó vizes élőhely (rekultivált bányató) kialakítása, mint rekultivációs cél természetvédelmi szempontból elfogadható, de a térségben meglévő mintegy 20 négyzetkilométer szabad bányató-felület és az ezekhez kapcsolódó, hasonló céllal tervezett vizes élőhelyek nem képviselnek olyan természetvédelmi értéket, mint amekkorát az eredeti természetes állapotok, hagyományos tájhasználati módok megőrzése jelentene.”*

„A bányatavak mellett, hogy véglegesen megváltoztatják a térségre jellemző tájkaraktert, beszűkítik a növény- és állatfajok élőhelyeit.”

„A mezőgazdasági területek élővilág védelmi szempontból nem minősülnek értéktelen területnek, azok agrár élőhelyként funkcionálnak, így biztosítva táplálkozó- és pihenőhelyet számtalan védett és nem védett állatfajnak.”

Fentiek alapján leszögezi az eljárást lefolytató Környezetvédelmi Hatóság, hogy további, jelentős területeket igénybevevő külszíni kavicsbányák létesítése tájvédelmi szempontból sem kívánatos a táj terhelhetőségét megvizsgálva, **ezért táj- és természetvédelmi szempontból a tárgyi bányászati tevékenységre környezetvédelmi engedély nem adható.**

A termőföld mennyiségi védelme szempontjából az eljárásban megkeresett **Kormányhivatal Ráckevei Járási Hivatalának Földhivatali Osztálya szakvéleményében** – mivel a tervezett bányászati tevékenység 498 hektár 9870 négyzetméter nagyságú termőföld-területet érint, melyből az átlagosnál jobb minőségű összesen 276 hektár 1776 négyzetméter nagyságú terület – **az átlagosnál jobb minőségű termőföldekre vonatkozóan a bányászati használat céljából való igénybevétel engedélyezéséhez hozzájárulását megtagadta.**

Az eljárásban megkérdezett **Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztálya szakvéleményében** kifejtette, **hogy a fenntartható erdőgazdálkodás szempontjából a terület bányászati célú igénybevételével nem ért egyet.**

A Levegő Munkacsoport részvétele az eljárásban

A Levegő Munkacsoport ügyfélként vett részt a környezetvédelmi eljárásában és 2017. június 1-i, június 9-i, július 4-i és augusztus 11-i, valamint a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatósághoz írott beadványaiban hangsúlyozta a termőföld, a lakott objektumok és az élővilág védelmét. A Levegő Munkacsoport kapcsolatot alakított ki a termőföld-tulajdonos gazdákkal, akiket tanácsaival segített, és akik példamutató aktivitásukkal a tárgyi területtel és az eljárással kapcsolatban viszont további tájékoztatást nyújtottak a civil szervezet számára.

Az elsőfokú Környezetvédelmi Hatóság határozatában megjegyezte, hogy több ingatlantulajdonos is tett olyan tartalmú nyilatkozatot, hogy a környezethasználatot (kavicsbányászatot) kérelmezővel a bányatelek megállapítása tárgyában megállapodást nem kötött, és rögzítette, hogy ingatlanát nem kívánja bányászati célra átengedni vagy elidegeníteni. Mások annak is hangot adtak, hogy földjeiken továbbra is termelési tevékenységet kívánnak folytatni. Ezek a nyilatkozatok azonban – mint írta a határozat – nem környezet-, táj- és természetvédelmi szempontú észrevételt tartalmaztak, ezért a bányahatósági jogkörben lefolytatandó eljárás során kerülhettek volna vizsgálat alá.

Az eljárás folyamatát megismerve meg kell azonban állapítanunk, hogy a jelenlegi eljárási gyakorlat ezt nem tette lehetővé az érintettek és a nyilvánosság számára! Hiszen a nyilvánosság, és az érintett gazdák nem hogy a bányahatósági eljárásról nem szerezhettek tudomást (a bányatelek-megállapítások 1975-ben történtek), hanem általában a tulajdonosoktól arra sem kérnek engedélyt a kavicsbányászatban érdekeltek, hogy földjükön kutató fúrásokat folytathassanak... Sőt ilyen nagy területen – lévén sok tulajdonos – a Környezetvédelmi Hatóság sem tudta az érdekelt gazdákat időben kiértesíteni postai úton a környezetvédelmi eljárásban kötelező „köz meghallgatás” időpontjáról és helyéről. (Amint ezt a Levegő Munkacsoport az érintett délegyházai és kiskunlacházai gazdáktól megtudta és a környezetvédelmi hatósághoz intézett, 2017. július 4-én kelt levelében – más körülményekkel együtt – kifejti.)

Mindezeket figyelembe véve az elsőfokú Környezetvédelmi Hatóság úgy döntött, hogy a tárgyi (a Readymix Hungária Kft. kérelmére a „Kiskunlacháza XIX. – homok, kavics” „Kiskunlacháza XX. – homok, kavics”, Kiskunlacháza XXI. – homok, kavics” és „Délegyháza XIX. – homok, kavics” védnevű bányatelek összevonásának környezeti hatásvizsgálati eljárása) tervezett bányatelek megállapítását, valamint a tervezett bányászati tevékenység végzését nem engedélyezi!

A bányászati tevékenység kérelmezőjének fellebbezése

2017. október 31-én a Kormányhivatal honlapján közleményként megjelent, hogy a határozat ellen fellebbezést nyújtottak be. A fellebbezés szövegét – bár annak elbírálása a másodfokú Környezetvédelmi Hatóság feladata – az egyik délegyházai gazdának sikerült megszereznie, aki azt a Levegő Munkacsoporttal is ismertette. A bányanyitást kérelmező fellebbezését megismerve megállapítottuk, hogy az a jogszabályoknak a kérelmező szempontjából történő rafinált félremagyarázását tartalmazza.

Azonban ezzel kapcsolatban természetesen nem tettünk lépéseket, csupán annyit, hogy 2018. március 23-án a Levegő Munkacsoport elektronikus levélben fordult tájékoztatásért a másodfokú környezetvédelmi hatósághoz azzal a kérdéssel, hogy történt-e döntés az ügyben.

Május 2-án elektronikus úton kapta meg a Levegő Munkacsoport **a másodfokú környezetvédelmi hatóság (Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály) válaszát, melyhez a hatóság csatolta a 2018. április 27-én kelt határozatát arról,**

hogy az elsőfokú hatóság határozatát a fellebbezés folytán felülvizsgálta, és az elsőfokú határozatot helybenhagyta._

Ezzel az ügy remélhetőleg szerencsésen zárult, de a Levegő Munkacsoport és az aktív délegyházai gazdák továbbra is éberem figyelik az esetleges fejleményeket a kormányhivatal honlapján. A Levegő Munkacsoport ügyfélként vesz részt a környezetvédelmi eljárásokban.

Budapest, 2018.07.13.

Schnier Mária

[Itt olvasható](#) a Levegő Munkacsoport tárggyal kapcsolatos levelezése a környezetvédelmi eljárásban